

Internationella Engelska Skolan i Sverige AB
info@engelska.se

2020-05-15
Dnr 400-2019:5616

Rektor Robb Cayford
robb.cayford.umea@engelska.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
lärande för hållbar utveckling vid Internation-
ella Engelska Skolan i Umeå kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19–20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av skolors arbete med lärande för hållbar utveckling. Bakgrunden till granskningen är att Sverige genom Agenda 2030 förbundit sig att senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling. Hållbar utveckling berör sociala/kulturella, ekonomiska och ekologiska/miljömässiga perspektiv. Kvalitetsgranskningen syftar därför till att bedöma med vilken kvalitet skolor arbetar för att lärande för hållbar utveckling ska präglade utbildningen i sin helhet.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning skapar styrningen och organisationen förutsättningar för ett lärande för hållbar utveckling som präglar utbildningen i sin helhet?
2. I vilken utsträckning hanteras frågor som berör hållbar utveckling på ett sätt som ger eleverna, i årskurserna 7–9, möjlighet till delaktighet och inflytande?

Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 1.

Granskningen genomförs i 30 skolor och i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Internationella Engelska Skolan i Umeå kommun med Internationella Engelska Skolan AB som huvudman ingår i denna granskning

Skolinspektionen besökte i Internationella Engelska Skolan i Umeå kommun den 12 och 13 mars 2020. Besöket genomfördes av Maria Larsson och Gunilla Feiff. Intervjuer genomfördes med lärare och elever från tre arbetslag, rektorn och en intervju med övriga personalgrupper bestående av specialpedagog, fritidspedagog, kock, receptionist samt studie- och yrkesvägledare. Totalt genomfördes åtta intervjuer.

Beslut:

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

Rektors styrning

- Rektorn behöver både synliggöra uppdraget och styra arbetet gällande lärande för hållbar utveckling övergripande i utbildningen samt främja delaktighet och gemensamt ansvarstagande.

Strukturer för samverkan

- Rektorn behöver se till att det finns förutsättningar för lärarna och övriga personalgrupper att samverka inom uppdraget för lärande för hållbar utveckling. I detta ingår att aktiviteter inte enbart berör undervisningen utan också andra delar av utbildningen.

Kunskap och medvetenhet

- Rektorn behöver se till att alla lärare har tillräckliga kunskaper och medvetenhet för ett arbete med lärande för hållbar utveckling.

Elevernas delaktighet och inflytande

- Rektor och lärare bör se till att eleverna ges möjlighet till delaktighet och inflytande, i förevarande fall i arbetet för hållbar utveckling.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2020-12-14 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 2) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till, *Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2019:5616) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Rektors styrning

Inom detta område granskas i vilken utsträckning rektorn styr och tydliggör skolenhetens arbete med lärande för hållbar utveckling. Enligt skollagen; har rektorn ett särskilt ansvar för att se till att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen. Agenda 2030 är en sådan överenskommelse. Därför granskas om rektorn styr arbetet så att lärarna och övrig personal har en gemensam förståelse för vad lärande för hållbar utveckling innebär och hur det relaterar till övergripande läroplansmål. Vidare granskas om skolan har en konkretiserad ambition relaterad till lärande för hållbar utveckling som beskriver vad skolan vill uppnå inom lärande för hållbar utveckling. Granskningen omfattar också att arbetet följs upp i det systematiska kvalitetsarbetet och att behov av kompetensutveckling tillgodoses. Vidare granskas om rektorns styrning innebär att all personal ges utrymme till ansvarstagande, inflytande och initiativtagande i relation till skolans arbete med lärande för hållbar utveckling.

Gemensam förståelse och kompetensutveckling saknas

Av granskningen framgår att lärarna och övrig personal inte har en gemensam förståelse för vad lärande för hållbar utveckling innebär och hur det relaterar till övergripande läroplansmål. Vidare visar granskningen att det inte skett någon särskild kompetensutvecklingsinsats när det gäller lärande för hållbar utveckling.

Både rektorn och lärare uppger i intervju att det inte sker någon styrning från rektorns håll för att uppnå en gemensam förståelse för vad lärande för hållbar utveckling innebär på skolan. Det framgår att rektorn inte tydligt uttryckt att lärare ska diskutera begreppet lärande för hållbar utveckling, i syfte att skapa en gemensam förståelse. Lärarna berättar att det som lyfts inom lärande för hållbar utveckling, på de olika ämneskonferenserna, ser olika ut beroende på ämne och kursplan. Rektorn och lärare uppger att skolan först och främst ser till att fostra goda samhällsmedborgare som är eko-vänliga och vänliga mot miljön, samt att den gemensamma förståelsen har fokus på social hållbarhet. Det har på initiativ av elever och enskilda lärare arbetats med frågor som rör hållbar utveckling.

Enligt rektorn har han inte genomfört någon kompetensinventering för att undersöka om alla lärare på skolan har nödvändiga kunskaper inom området lärande för hållbar utveckling. Rektorn uppger att han inte sett det behovet och att lärarna inte heller efterfrågat någon kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling. Vidare uttrycker rektorn, trots att det saknas en kompetensinventering, att lärarna är kompetenta och att de inte behöver kompetensutveckling i någon större omfattning. Lärarna berättar att det inte är något fokus på

kompetensutveckling inom området lärande för hållbar utveckling. De berättar vidare att det skulle vara bra om det fanns utrymme för att skapa en gemensam förståelse för vad lärande för hållbar utveckling står för och att de hade ett gemensamt mål för det, då flera lärare på skolan har utbildning från andra länder, exempelvis Kanada, har lärarna skiftande kunskap och medvetenhet gällande lärande för hållbar utveckling. Vid intervju med rektorn bekräftas denna bild.

En konkretiserad ambition saknas

Av granskningen framgår att skolan saknar en konkretiserad ambition relaterad till lärande för hållbar utveckling som beskriver vad skolan vill uppnå inom lärande för hållbar utveckling. Vidare framgår det av granskningen att lärande för hållbar utveckling inte utvärderats eller följts upp inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Av de dokument som lämnats i samband med granskningen framkommer att huvudmannen förvisso har tydliggjort fem av de mål som finns i Agenda 2030 men att dessa inte är en del av skolans systematiska kvalitetsarbete eller konkretiserade i undervisningen. Rektorn uttrycker att skolan behöver hjälp med att få lärande för hållbar utveckling tydliggjort både av huvudman och Skolverket för att det ska kunna implementeras i verksamheten. Lärarna uppger att den gemensamma ambitionen är att fostra goda samhällsmedborgare som ingår som en del i det sociala perspektivet men att det inte finns någon gemensam ambition vad gäller det ekologiska eller ekonomiska perspektivet, och inte heller någon gemensam ambition för hur undervisningen gällande lärande för hållbar utveckling ska bedrivas.

Rektorn uppger att lärande för hållbar utveckling ska finnas med i det systematiska kvalitetsarbetet nästa år, men att det i nuläget inte ingår.

Personalen behöver ges utrymme för ansvarstagande, inflytande och initiativtagande i arbetet med lärande för hållbar utveckling

Av granskningen framgår att rektorns styrning inte innebär att all personal får utrymme till ansvarstagande, inflytande och initiativtagande i relation till ett arbete med lärande för hållbar utveckling.

Rektorn berättar att det finns en tydlig organisation för roller, mandat och ansvar på skolenheten, men det är inte uttalat att frågor som rör lärande för hållbar utveckling ingår. Rektorn berättar vidare att det finns organisatoriska förutsättningar för att leda och styra ett arbete inom ramen för lärande för hållbar utveckling och att lärarna har stor frihet i planering och genomförande av undervisningen. Rektorn berättar också att om lärare kommer med förslag och med en planering för ett arbetsområde så har rektorn uppmuntrat det. Några lärare uppger att de haft diskussioner i fokusgrupper vilket mest handlat om att det är en bra lärmiljö för alla, men inte en tydlig koppling till lärande för hållbar

utveckling. Lärarna säger också att de diskuterar med varandra samt utvärderar sin undervisning i sina ämnesgrupper, men att inte heller det handlar om lärande för hållbar utveckling. Lärarna säger vidare att de kan bli bättre på att tydliggöra vad som är lärande för hållbar utveckling.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver både synliggöra uppdraget och styra arbetet gällande lärande för hållbar utveckling övergripande i utbildningen samt främja delaktighet och gemensamt ansvarstagande.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att det inte sker en tillräckligt samlad och medveten styrning som rör lärande för hållbar utveckling. Skolan har inga konkretiserade mål avseende lärande för hållbar utveckling som uttrycker skolans ambition med lärande för hållbar utveckling eller en strategi som beskriver hur skolan ska uppnå lärande för hållbar utveckling. Detta är viktigt för arbetet med lärande för hållbar utveckling. Utan en uttalad ambition och konkretiserade mål är det svårt att följa upp och utvärdera, med syftet att säkerställa ett lärande hos eleverna. Varken rektor eller lärare följer upp och utvärderar arbetet med lärande för hållbar utveckling inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Lärare och annan personal får inte heller den kompetensutveckling de behöver för att arbeta med lärande för hållbar utveckling och rektorns styrning innebär inte att all personal i tillräcklig grad får utrymme för ansvarstagande, inflytande och initiativtagande i relation till skolans arbete med lärande för hållbar utveckling.

För att inte lärande för hållbar utveckling ska bli avhängig enskilda lärares kunskap, medvetenhet och prioriteringar vill Skolinspektionen påtala vikten av en tydlig styrning från rektorn. Rektorns styrning behöver vara riktad mot att skapa samsyn kring lärande för hållbar utveckling. Genom samsyn hos lärare och övrig personal finns förutsättningar för eleverna att möta en utbildning där inte enbart lärande för hållbar utveckling kommer till uttryck i de ämnen med ett tydligt kursplaneinnehåll utan också i utbildningen i stort. Det är av vikt att alla de kvaliteter i form av kunskaper, värden och förmågor som finns i läroplanen får genomsyra undervisningen och utbildningen. För att omsätta uppdraget i Agenda 2030 är det viktigt att upprätta en tydlig ambition för arbetet för att med läroplanens och kursplanernas hjälp integrera medborgarfostrande aspekter med potential att motivera eleverna att vilja lära och aktivt delta i skolarbetet här och nu, samt i förlängningen i samhällslivet. Arbetet behöver följas upp och utvärderas inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete.

Strukturer för samverkan

Inom detta område granskas om det för arbetet med lärande för hållbar utveckling finns strukturer som främjar samverkan mellan lärare när det gäller planering, överlämning mellan skolåren samt genomförande och utveckling av undervisningen. Bland annat är det väsentligt att för att få till stånd ämnesövergripande samarbeten. Därför granskas om rektorn som ledare för den pedagogiska verksamheten skapar strukturer som främjar samverkan. Härutöver granskas också om strukturerna ger utrymme för lärarna att ta egna initiativ och utforma samarbetet utifrån behov, snarare än att detta är bestämt uppifrån. En annan viktig del som ingår i granskningen är om/hur övriga personalgrupper involveras i arbetet så att lärande för hållbar utveckling omfattar hela utbildningen.

Förutsättningar för samverkan finns men omfattar inte ett arbete med lärande för hållbar utveckling

Av granskningen framgår att lärarna inte samverkar i planering, genomförande och utveckling kring undervisningen inom lärande för hållbar utveckling även om de generellt har goda förutsättningar för samverkan i ämnes- och årsarbetslagen.

Rektorn berättar att skolan är organiserad med en ämnesansvarig i varje ämne, en årsarbetslagsledare samt en biträdande rektor, vilka har ansvaret för det ämnesövergripande arbetet. Rektorn menar att det är inom ämnesgrupperna som planering och organisation sker och att där skulle det vara möjligt att lärande för hållbar utveckling skulle kunna komma in. Lärarna upplever sig ha goda möjligheter att ta hjälp av sina kollegor för att planera och utveckla sin undervisning men uppger att detta inte sker inom ramen för lärande för hållbar utveckling. Rektorn säger att lärarna har stor frihet i planeringen och genomförandet av undervisningen och att lärarna styr innehållet vid ämnesmötena. Ämnesmötena har dock inte haft lärande för hållbar utveckling specifikt på agendan. Rektorn och lärare uppger att lärarna i både ämnes- och årsarbetslagen diskuterar och stöttar varandra i hur de bemöter elever med olika behov och förutsättningar i undervisningen, vilket de menar är en del av det sociala perspektivet inom lärande för hållbar utveckling. Lärarna berättar vidare, då tid finns i schemat, går de in och stöttar varandra i olika lärsituationer men att denna resurs inte används inom ramen för lärande för hållbar utveckling. Lärarna berättar vidare att de önskar mer tid för samplanering och eleverna uppger att lärarna sällan samarbetar med varandra. Eleverna uttrycker det som att lärarna har planerat sitt ämne och att det sällan är något ämnesövergripande eller tematiskt arbete som sker. Vidare berättar lärarna att de indirekt tar del av vad eleverna gjort i de yngre åldrarna genom att lärarna som undervisar i de yngre åldrarna visar upp elevers arbeten i korridorerna, men att det saknas en direkt information om hur det relateras till lärande för hållbar utveckling. Det saknas rutiner för hur lärarna ska kunna ta del av den undervisning som eleverna fått gällande lärande för hållbar utveckling under de tidigare skolåren, för att på så sätt få

kännedom om vad eleverna redan arbetat med och på ett bra sätt utveckla och gå vidare i undervisningen inom ramen för hållbar utveckling.

Aktiviteter kopplat till lärande för hållbar utveckling som involverar övrig personal behöver utvecklas

Av granskningen framgår att aktiviteter kopplat till lärande för hållbar utveckling som tillvaratar erfarenheter och kompetens hos övriga personalgrupper på skolan inte sker i någon större utsträckning.

I intervjuer med övrig skolpersonal såsom fritidspedagog, studie- och yrkesvägledare samt skolans kock, nämns enstaka exempel såsom när det på lärarens initiativ ställdes in kompostbehållare i alla klassrum. Lärare på mellanstadiet bjöd in representanter från Umeå vatten och avlopp, där mellanstadieeleverna fick lära sig om vattenrening. Personal från matsalen uppger att de samverkar med fritids, men att inga samarbeten sker med årskurserna 7–9 förutom "Vänliga Veckan" och "Mother Earth" då de tog upp frågan hur man kan minska matsvinnet. Lärarna uppger att rektorn samtalar med olika personalgrupper på skolan och att alla kan vara med och påverka hur och om de ska arbeta med lärande för hållbar utveckling men att det görs i en begränsad utsträckning.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att det finns förutsättningar för lärarna och övriga personalgrupper att samverka inom uppdraget för lärande för hållbar utveckling. I detta ingår att aktiviteter inte enbart berör undervisningen utan också andra delar av utbildningen.

Lärarna har goda förutsättningar att samverka med varandra i undervisningen. Dock rör samverkan inte ett arbete med lärande för hållbar utveckling. Eftersom skolan inte har arbetat med lärande för hållbar utveckling har rektor emellertid inte tydliggjort att samverkan ska omfatta ett arbete med lärande för hållbar utveckling. Det förekommer heller inte i tillräcklig utsträckning aktiviteter kopplat till lärande för hållbar utveckling som involverar och tar tillvara erfarenheter och kompetens hos övriga personalgrupper i skolan.

Elevernas lärande ska inte vara begränsat till lektioner utan kan också ske när eleverna är på rast, vistas i skolbispisningen med mera. Rektorn behöver därför leda all personal som arbetar runt eleverna med syftet att skapa ett lärande genom hela utbildningen. I de fall rektorn inte är chef över all personal bör rektorn samverka med personalens chef för att tydliggöra skolans roll och uppdrag. Det är av vikt att tydliggöra övrig personals medverkan i lärande för hållbar utveckling, detta

så att förutsättningar skapas för att andra aktiviteter utöver undervisningen bildar en helhet i elevernas utbildning.

Goda förutsättningar för samverkan har särskilt stor betydelse i arbetet med lärande för hållbar utveckling eftersom arbetet både rymmer ämnesövergripande perspektiv och berör utbildningen i sin helhet. Som ledare för den pedagogiska verksamheten är rektorn ytterst ansvarig för att sådana strukturer finns. Strukturerna bör ge utrymme för lärarna att ta egna initiativ och utforma samarbetet utifrån sina behov, snarare än att vara bestämda uppifrån. Det är även viktigt att övriga personalgrupper också kan involveras så att lärande för hållbar utveckling omfattar hela utbildningen.

Kunskap och medvetenhet

Genom undertecknandet av Agenda 2030 har Sverige förbundit sig att säkerställa att alla elever ska få kunskap om och färdigheter för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling. Det är därför viktigt att lärarna har sådan kännedom om de globala målen och de nationella miljö kvalitetsmålen så att undervisningen speglar bredden i begreppet lärande för hållbar utveckling genom de tre aspekterna ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Inom ramen för detta är en viktig del i granskningen att undersöka om lärarna kan hantera didaktiska dilemman, utmaningar och risker i samband med undervisningen och elevernas utbildning.

Lärarnas kännedom om Agenda 2030 och de nationella miljö kvalitetsmålen behöver utvecklas

Av granskningen framgår att lärarna inte har god kännedom om målen i Agenda 2030 och kan därför inte heller redogöra för de globala mål de ser som mest relevanta för sin undervisning inom sitt ämne eller om ämnesövergripande undervisning. På frågan "Vad betyder lärande för hållbar utveckling för dig" säger lärarna att det främst handlar om att skapa goda samhällsmedborgare.

I ämnen som teknik, hem- och konsumentkunskap, natur- och samhällsorienterande ämnen där hållbar utveckling är förankrat i kursplanen uppger lärarna att de har god kännedom om hållbar utveckling, men att de inte kopplar sin undervisning till lärande för hållbar utveckling och målen i Agenda 2030, samt de nationella miljö målen. Vidare uttrycker de, att de mål kopplat till hållbar utveckling som har bäring i ämnet upplevs som mest relevant för undervisningen, exempelvis de ekologiska målen i de naturorienterande ämnena. I hem- och konsumentkunskap lyfts alla tre perspektiven då det är tydligt i kursplanen, och genom att det finns bra och uppdaterat läromedel, exempelvis Konsumentverkets material.

Merparten av lärarna känner till de tre perspektiven i Agenda 2030, men uppger att de fokuserar framför allt på att fostra goda samhällsmedborgare. Det framkommer att det inte är så många av lärarna som känner till eller använder sig av de nationella miljömålen i undervisningen. Lärarna har skiftande kunskap och medvetenhet gällande lärande för hållbar utveckling. Vid intervju med rektorn bekräftas denna bild.

En medveten reflektion kring didaktiska utmaningar kopplat till lärande för hållbar utveckling saknas

Av granskningen framgår att lärarna inte i någon större omfattning ger uttryck för en medveten reflektion kring vad de didaktiska utmaningarna som lärande för hållbar utveckling innebär i relation till deras undervisning.

Lärarna berättar att de inte diskuterat hur undervisningen avseende lärande för hållbar utveckling ska bedrivas, inte heller har de diskuterat ämnesövergripande samarbeten utan det har enbart skett mellan vissa ämnen beroende på enskilda lärarens initiativ. Trots att lärarna inte diskuterat didaktiska dilemman lyfter de under intervjun olika didaktiska utmaningar som till exempel att möta upp elevernas engagemang som rör frågor inom lärande för hållbar utveckling.

Vidare säger lärarna att de inte diskuterat till exempel hur de ska arbeta med källkritik utifrån lärande för hållbar utveckling. Eleverna bekräftar denna bild då de berättar att de arbetar med källkritik men att de saknar undervisning i källkritik vad gäller lärande för hållbar utveckling.

Lärarna ger uttryck för att skolan har fokus på att se varje elevs behov och den enskildes välbefinnande genom att fokusera på varje elevs möjlighet att lyckas oavsett socioekonomisk bakgrund.

Lärarna berättar att de utmaningar de stöter på vad gäller lärande för hållbar utveckling är att det upplevs som svårt att implementera i undervisningen om innehållet inte finns självklart i kursplanerna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att alla lärare har tillräckliga kunskaper och medvetenhet för ett arbete med lärande för hållbar utveckling.

Lärarnas kännedom om de globala målen varierar från kännedom till begränsad kännedom. Alla lärare har exempelvis inte god kännedom Agenda 2030 eller om de nationella miljömålen. Med god kännedom avses här att varje lärare kan ange de tre olika perspektiven av hållbar utveckling och kan redogöra för de mål man ser

som mest relevanta för sin undervisning, vare sig det handlar om undervisning inom sitt ämne eller om ämnesövergripande undervisning.

Då skolan inte arbetat med lärande för hållbar utveckling har det inte heller funnits förutsättningar för lärarna att diskutera vilka didaktiska utmaningar som kan följa med ett sådant arbete. En diskussion kring didaktiska utmaningar skulle kunna utgå från hur lärarna undervisar och om de val de gör innebär att undervisningen är normerande, faktabaserad eller pluralistisk. Diskussioner kring detta skulle också kunna utgå från de didaktiska frågorna *vad*, *hur* och *varför* för att reflektera över vad man vill att eleverna ska lära sig och göra sina val utifrån det. Vilka val lärare gör kan ses som en didaktisk utmaning eftersom valen lärare gör får konsekvenser för vad eleverna lär sig. Även det som lärarna resonerar kring när det kommer till att ta tillvara på elevernas intresse och engagemang kan ses som en didaktisk utmaning.

Elevernas delaktighet och inflytande

Inom detta område granskas i vilken utsträckning eleverna ges möjlighet till delaktighet och inflytande i de delar av utbildningen som berör hållbar utveckling. Med delaktighet och inflytande avses här att lärandet upplevs som relevant och meningsfullt för eleverna, att undervisningen präglas av ett kritiskt förhållnings-sätt och ett öppet klimat samt att eleverna ges möjlighet till aktiv delaktighet i genomförandet av utbildningen.

Eleverna upplever till viss del att lärandet är relevant och meningsfullt dock saknas en tydlig koppling till lärande för hållbar utveckling

Av granskningen framgår att eleverna inte i tillräcklig utsträckning ges möjlighet till delaktighet och inflytande i de delar som berör lärande för hållbar utveckling. Eleverna säger att de är engagerade och intresserade när frågor gällande lärande för hållbar utveckling tas upp i undervisningen, och uttrycker en önskan om att undervisningen ska ha ett större inslag av lärande för hållbar utveckling.

I intervjuer med eleverna berättar de att undervisningen upplevs som intressant och engagerande när de får tydliga och konkreta exempel samt när de får arbeta praktiskt och själva vara med och påverka. Som exempel nämner eleverna en uppgift i hem- och konsumentkunskapen, "Hållbar taco-kväll" där de arbetade med hur miljön påverkas av matsvinn, att handla närproducerat samt hur miljön påverkas om man köper halvfabrikat. Vidare nämner eleverna att de i ämnet teknik skulle skapa eller utveckla en produkt utifrån ett miljöperspektiv, de skulle också kunna argumentera för sitt val av material. De har vidare arbetat med länder som var utsatta för miljöpåverkan. De flesta elever uppger att lärande för hållbar utveckling är relevant och meningsfullt men att de i större utsträckning vill få möjlighet att bearbeta och arbeta med frågor som berör dem. Eleverna berättar att lärarna borde

lyssna mer och ställa frågor om elevernas tankar och idéer för att de ska uppleva undervisningen som mer relevant och meningsfullt.

Några av lärarna berättar att de försöker skapa goda möjligheter för att eleverna ska uppleva ett engagemang och intresse genom att fråga vad eleverna känner till och vad de vill veta mera om innan de startar ett område. De säger också att det beror på hur ämnesinnehållet presenteras för att eleverna ska bli engagerade. Lärarna uppmärksammade att eleverna blev mer engagerade när de gavs möjlighet till inflytande över arbetsuppgifter, som exempel nämns när de fick välja länder och arbeta med hållbara städer och där ha med de tre perspektiven, men att eleverna sällan är delaktiga i att utforma uppgifterna. Lärarna berättar vidare att de under någon temavecka använt mentorstiden för att arbeta med frågor som rör lärande för hållbar utveckling. Några lärare uppger att de skulle vilja arbeta mera ämnesövergripande för att på så sätt kunna ta ett steg till för att undervisningen inom lärande för hållbar utveckling ska bli meningsfull och ge eleverna en större bild som visar komplexiteten.

Undervisningen präglas till viss del av ett kritiskt förhållningssätt och öppet klimat

Av granskningen framgår att lärarna inte i någon större utsträckning försöker få till stånd en undervisning som präglas av ett kritiskt förhållningssätt och öppet klimat.

Eleverna säger att det ibland förekommer inslag där de får möjlighet att träna sin förmåga att uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv. Det är framförallt i ämnena teknik och hem- och konsumentkunskap detta förekommer.

Vidare berättar eleverna att det i samhällsorienterande ämnen är ett betygs-kriterie att kunna se saker ur olika perspektiv och då har man arbetat med frågor som rör det. Eleverna berättar att de arbetar med källkritik i övrigt, men inte inom lärande för hållbar utveckling. Granskningen visar att eleverna inte i någon nämnvärd utsträckning tränas i en medvetenhet om olika synsätt och perspektiv eller att läran-det inte handlar om att hitta ett rätt svar.

Enskilda lärare berättar att de utifrån det centrala innehållet och kunskapskraven inom sitt ämne arbetar med att ge eleverna en medvetenhet om de olika perspektiven och intressekonflikter inom lärande för hållbar utveckling. En lärare ger som exempel att eleverna fick "ta på sig olika glasögon" för att tänka utifrån de tre perspektiven och på så sätt åskådliggjordes att det finns olika infallsvinklar och argument. En del av lärarna nämner att de jobbar med grupper för att eleverna ska känna sig bekväma med att uttrycka vad de tänker. De nämner vidare att både pojkar och flickor i samma utsträckning kan uttrycka sina tankar och idéer, vilket även bekräftas av eleverna.

Begränsat inflytande över utbildningen.

Av granskningen framgår att eleverna inte ges praktiska erfarenheter av deltagande och inflytande inom ramen för lärande för hållbar utveckling. Eleverna ger uttryck för att de inte har några direkta möjligheter att påverka sin utbildning.

Eleverna berättar att i de elevråd och matråd som finns på skolan, lyfts frågor som rör skolmiljön, men däremot saknas frågor som rör elevernas utbildning. Eleverna i årskurs 9 berättar vidare att när de försökt att delta och få praktisk erfarenhet både inom och utanför skolans verksamhet, har detta inte möts upp av skolan. Som exempel ges då några elever i årskurs 9 deltog i "Skolstrejk för klimatet" där eleverna sedan fick kvarsittning, då detta inte var sanktionerat av skolan. Vid frågan till eleverna om de upplever att de kan vara med och påverka sin undervisning som ett led i lärande för hållbar utveckling svarar de flesta att de önskar mer av inflytande, diskussioner, praktiska uppgifter och uppmuntran.

Lärarna berättar att elevrådet har gjort enkäter om hur personal och elever tar sig till och från skolan, att elever deltar i matrådet och att man där tränat sig i att kunna vara med och påverka. Lärarna anser att eleverna utvecklar kompetens genom att de får faktakunskaper som handlar om hållbar utveckling. Denna faktakunskap som lärarna beskriver visar inte på någon tydlig koppling till lärande för hållbar utveckling i praktisk mening. Exempelvis används inte elevråd eller matråd på ett sådant sätt att eleverna kompetens inom lärande för hållbar utveckling utvecklas. Inte heller tar lärarna i tillräcklig omfattning vara på elevernas tankar eller idéer om hur undervisningen skulle kunna utformas så att eleverna upplever ett deltagande och inflytande i genomförandet av olika delar av undervisningen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor och lärare bör se till att eleverna ges möjlighet till delaktighet och inflytande, i förevarande fall i arbetet för hållbar utveckling.

Av Skolinspektionens granskning framgår att det inte sker ett tillräckligt samlat och medvetet arbete med att låta eleverna vara delaktiga i genomförandet av olika delar av utbildningen som rör lärande för hållbar utveckling. Det saknas också en samsyn på skolenheten kring hur arbetet med lärande för hållbar utveckling ska bedrivas inom utbildningen så att elever på ett påtagligt sätt kan vara med och bidra till en hållbar utveckling och utveckla handlingskompetens.

Lärare under ledning av rektorn behöver arbeta aktivt för att öka elevernas delaktighet i genomförandet av olika delar av utbildningen som rör lärande för hållbar

utveckling. Lärare bör involvera elever på ett konkret sätt i alla ämnen och i utbildningen som helhet för att elevers delaktighet och inflytande i det som berör hållbar utveckling ska bli realitet. Dessutom krävs för att inflytandet ska bli tydligt för eleverna att inte bara läraren planerar undervisningen med hänsyn till elevernas intressen och tidigare erfarenheter, utan eleverna behöver stimuleras att ta aktiv del i utbildningen. Även om undervisningen ska styras av läroplanen finns det utrymme för elevers inflytande. När det gäller val av innehåll i undervisningen finns till exempel utrymme för elever att planera och leda seminarier med anknytning hållbar utveckling eller ge dem möjlighet att ha synpunkter på litteratur och läromedel utifrån källkritiska perspektiv. Vilka arbetsformer som bäst lämpar sig för att utveckla elevers handlingskompetens, det vill säga att kunna handla reflekterat i en specifik situation, är också en viktig aspekt att låta eleverna resonera kring i lärande för hållbar utveckling och att successivt kunna få ökat eget ansvar. Att låta eleverna identifiera hållbarhetsproblem inom eller utanför skolans verksamhet och ta fram förslag för hanteringen av dessa är ytterligare exempel på aktiviteter som kan ge eleverna praktiska erfarenheter av deltagande och inflytande över utbildningen. När läraren utvärderar undervisningen är det väsentligt att läraren inhämtar elevernas synpunkter om hur undervisningen genomförts med avseende på innehåll, arbetsformer och arbetssätt. Att ge eleverna möjlighet att tänka och reflektera över undervisningens kvalitet är av vikt för att läraren ska få ett underlag för att utveckla undervisningen.

På Skolinspektionens vägnar

Erik André
Beslutsfattare

Gunilla Feiff
Föredragande

I handläggningen av ärendet har även utredaren Maria Larsson deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/skolors-arbete-med-larande-for-hallbar-utveckling/>

Bilaga 1: Författningsstöd

Rektors styrning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§ och 4 kap. 4-7 och 14 §§ skollagen (2010:800)
Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen
och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande
värden, Förståelse och medmänsklighet, Saklighet och allsidighet, En likvärdig
utbildning, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag, Varje skolas
utveckling
2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.8.
Rektorns ansvar

Strukturer för samverkan

Författningsstöd

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag, Varje skolas
utveckling
2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper, 2.5 Övergång och samverkan,
2.6. Skolan och omvärlden, 2.8. Rektorns ansvar

Kunskap och medvetenhet

Författningsstöd

2 kap. 9 och 34 §§ skollagen
Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Varje skolas utveckling
2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8. Rektorns ansvar

Elevernas delaktighet och inflytande

Författningsstöd

1 kap. 5 § och 4 kap. 9 och 13 §§ skollagen
Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter
och skyldigheter, Skolans uppdrag, God miljö för utveckling och lärande
2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3
Elevernas ansvar och inflytande, 2.8. Rektorns ansvar

Bilaga 2: Mall för huvudmannens redovisning

Rektors styrning: Rektorn behöver se till att det finns förutsättningar för lärarna och övriga personalgrupper att samverka inom uppdraget för lärande för hållbar utveckling. I detta ingår att aktiviteter inte enbart berör undervisningen utan också andra delar av utbildningen.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Strukturer för samverkan: Rektorn behöver se till att det finns förutsättningar för lärarna och övriga personalgrupper att samverka inom uppdraget för lärande för hållbar utveckling. I detta ingår att aktiviteter inte enbart berör undervisningen utan också andra delar av utbildningen.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Kunskap och medvetenhet: Rektorn behöver se till att alla lärare har tillräckliga kunskaper och medvetenhet för ett arbete med lärande för hållbar utveckling.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Elevernas delaktighet och inflytande: Rektor och lärare bör se till att eleverna ges möjlighet till delaktighet och inflytande, i förevarande fall i arbetet för hållbar utveckling.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: